

SAMOISPITIVANJE

Samoispitivanje je prvo delo koje je *Maharshi* napisao, oko 1901., znači, kada je imao oko dvadeset dve godine. Već je bio *jnani*, odnosno Mudrac, sa savršenom spoznajom Sopstva, u blistavom blaženstvu Božanskog Znanja. U to vreme je živeo u pećini *Virupaksha* na bregu *Arunachali*. Oko njega se već okupila grupa učenika. Iako nije dao zakletvu ćutanja, On je retko govorio, i zato je napisao svoje odgovore na neka pitanja koja mu je postavio *Gambhiram Sesaya*, jedan od najranijih privrženika, koji ih je prepisao u svoj dnevnik. Posle njegove smrti dobili smo ovaj dnevnik od njegovog brata, a pitanja i odgovore je za štampu priredio *Natanananda*, i sa *Bhagavanovim* odobrenjem objavio pod naslovom *Vichara Sangraham* ili *Samo-ispitivanje*. Zatim su ona izmenjena da bi dobio oblik eseja. U ovom delu je prihvaćen njihov prvobitan oblik.

Nema mladalačkog i nezrelosti u ovom delu. Učitelj je pisao sa verodostojnošću potpunog duhovnog znanja, isto kao u svojim kasnijim godinama. Kao sva njegova izlaganja, usmena i pismena, i ovo se bavi praktičnim pitanjima puta ka spoznaji Sopstva, a nikad jalovom teorijom. Međutim, ono se razlikuje od kasnijih izlaganja u jednom značajnom pogledu: po tome što opisuje ne samo put Samoispitivanja, već i druge, meditaciju o svojoj istovetnosti sa Sopstvom i yogički put zasnovan na kontroli daha. On sam je nalagao samo Samoispitivanje i predaju *Guruu*. Govorio bi: "Postoje dva načina: Pitaj se 'Ko sam ja?', ili se predaj."

Zašto je u ovom prvom izlaganju govorio o manje direktnim i složenijim metodama? Razlog koji je očigledno moguć je da je učenik za koga je ovo napisano već čitao knjige o različitim metodama, te je na mestu da se dâ opšte izlaganje o njima pre upustva koje bi imalo trajno značenje za ono što je sam nalagao. Mada su opisane, ove druge metode, zasigurno, jedva da se preporučuju.

Kontrola daha koja se opisuje, naravno, nije puka fizička vežba. Duhovni smisao vežbe je ono što od nje čini složenu nauku. 'Nauka' je uistinu prava reč, pošto je ona tradicionalna indijska nauka samo-pročišćavanja. To je čini teško razumljivom za čitaoca sa Zapada, koji o tome nema osnovnog prethodnog znanja, naročito zbog toga što, kao i svaka nauka, ona poseduje svoj stručni rečnik koji ne dopušta da se napravi ispravan prevod bez dužih napomena. Treba da imamo u vidu da je *Maharshi* pri pisanju ovog izlaganja znao da može računati na stručno znanje o datoj nauci onih za koje je pisao. Čitaocima sa Zapada će biti uteha da se sete kako On nije ni preporučio ni nalagao ovaj put, a u svojim kasnijim delima ga je jedva i pominjao. Njima nije potrebno da uče njegove stručne izraze.

PRIZIV:

Da li postoji neki način obožavanja Vrhunskog, koji je sve, osim da se čvrsto bude s Njim!

1. Učenik: Učitelju! Kojim se sredstvom postiže stanje večnog blaženstva, zauvek lišeno patnje?

Guru: Pored iskaza u *Vedama* da dok postoji telo, postojaće i patnja, ovo je takođe neposredno iskustvo svih ljudi; zato čovek treba da ispituje svoju sopstvenu prirodu, koja je večno bestelesna, i treba da ostane takav. Ovo je sredstvo da se postigne to stanje.

2. U: Šta se podrazumeva pod iskazom da čovek treba da ispita svoju istinsku prirodu i razume je?

G: Iskustva kao što su 'ja sam otišao', 'ja sam došao', 'ja sam bio', 'ja sam učinio', svakome dolaze prirodno. Zar se iz ovih iskustava ne vidi kako je svesnost 'ja' subjekat tih

različitih delanja? Ispitivati prirodu te svesnosti i ostati ono što jesi, je način kako da se, putem ispitivanja, razume svoja istinska priroda.

3. U: Kako treba da se ispituje 'Ko sam ja'?

G: Delanja kao što su 'ići' i 'doći' pripadaju samo telu. Stoga, kada neko kaže 'ja sam otišao', 'ja sam došao', to znači tvrditi da je telo 'ja'. No, može li se za telo reći da je svesnost 'ja', pošto ono nije postojalo pre nego što se rodilo, sačinjeno je od pet elemenata, nepostojeće je u stanju dubokog sna i, kada umre, postaje leš? Da li za ovo telo, koje je inertno poput klade, može da se kaže kako svetli kao 'ja-ja'? Stoga se na svesnost 'ja', koja se isprva pojavljuje u odnosu na telo, različito upućuje kao na samoobmanu (*tarbodham*), egoizam (*ahamkaru*), neznanje (*avidyu*), opsenu (*mayu*), nečistotu (*malu*), i individualnu dušu (*jivu*). Kako možemo da ovo ne ispitamo? Nije li ono što svi spisi kažu, da je uništenje 'samoobmane' (*mukti*), namenjeno našem spasenju, uz pomoć samoispitivanja? Zato, ostavljajući leš-telo kao leš, i ne izgovarajući reč 'ja', čovek treba žudno da ispituje ovako: "Dakle, šta je to što se javlja kao 'ja'?" Tada će u srcu zasjati nešto bez reči, nalik na svetlo u obliku 'ja-ja'. To znači da će, pošto nestane ograničena svest i mnoštvo misli, zasijati sama po sebi čista svest, koja je jedina i neograničena. Ako se ona zadrži i ostane u stanju mirovanja, osećanje u obliku 'ja sam telo' će biti potpuno uništeno, a na kraju i konačna misao, tj. oblik 'ja' će i sam iščeznuti, kao vatra gorućeg kamfora. (1) Veliki mudraci i spisi proglašavaju da je samo to Oslobođenje.

4. U: Kada se ispituje koren 'samoobmane', koji ima oblik 'ja', čini se da se javlja bezbroj različitih misli, ali nijedna posebna misao 'ja'.

G: Bez obzira da li se pojavljuje prvi padež, nominativ, rečenice u kojima se pojavljuju ostali padeži imaju za osnovu nominativ; slično tome, sve misli koje se pojavljuju u Srcu, imaju kao svoju osnovu egoizam, koji je prvi mentalni oblik 'ja', prva spoznaja u obliku 'ja sam telo'; stoga, uzrok i izvor pojave svih ostalih misli je pojava egoizma; zato, ako se uništi samoobmana u obliku egoizma, koja je koren iluzornog drveta *samsare*, sve ostale misli će u potpunosti nestati, kao drvo iščupano iz korena. Kakve god se misli pojavljivale kao prepreka nečijoj *sadhani* - ne sme se dopustiti umu da ide za njima, već ga treba primorati da počiva u svom Sopstvu, koje je *Atman*; čovek treba da ostane svedok svega što se dešava, prihvatajući stav: "Neka se desi nešto najčudesnije, neka, hajde da vidimo!" Ovo treba da bude njegova vežba. Drugim rečima, čovek ne treba da se poistovećuje sa pojavama; on nikad ne treba da ostavi svoje Sopstvo. Ovo je podesno sredstvo za uništenje uma (*manonasu*), koji prirodno vidi telo kao Sopstvo, a što je uzrok svih ranije navedenih prepreka.

Ovaj metod, koji lako uništava egoizam, zaslužuje da se nazove predanošću (*bhakti*), meditacijom (*dhyana*), koncentracijom (*yoga*), i znanjem (*jnana*). Pošto je priroda Sopstva Bog, koji sija u Srcu kao 'ja', a kako spisi proglašavaju da je sama misao ropstvo, najbolja vežba je ostati nepokretan, nikad ga ne zaboravljajući (Boga, Sopstvo), pošto se u njemu, na bilo koji način, rastopi naš um. Ovo je zaključno učenje spisa.

5. U: Da li je ispitivanje samo sredstvo za odstranjivanje pogrešnog uverenja da je Sopstvo grubo telo, ili je, takođe, sredstvo za odstranjivanje pogrešnog uverenja da je Sopstvo suptilno i kauzalno telo?

G: Ostala tela opstaju zahvaljujući grubom telu. U pogrešno uverenje 'ja sam telo' uključena su sva tri tela, koja se sastoje od pet omotača. A uništenje pogrešnog uverenja da je Sopstvo grubo telo je ujedno i uništenje pogrešnog uverenja da su ostala tela Sopstvo. Zato je ispitivanje sredstvo za odstranjenje pogrešnog uverenja da je Sopstvo bilo koje od tri tela.

6. U: Zašto postoje različita preinačenja unutrašnjeg organa, tj. *manasa* (refleksija), *buddhi* (intelekt), *chitta* (memorija), *ahankara* (egoizam)? Zašto se kaže da je samo uništenje uma oslobođenje?

G: U knjigama koje objašnjavaju prirodu uma, pitanje se postavlja ovako: “Um se obrazuje zgušnjavanjem suptilnog dela hrane koju jedemo; on se razvija sa strastima, kao što su vezanost i odbojnost, želja i bes; budući da je on zbir intelekta, memorije i egoizma, dobija zajednički naziv u jedini: 'um'; osobine koje ima su mišljenje, opredeljivanje, itd.; pošto je objekat svesti (Sopstva), on je ono-što-vidimo, znači, inertan; iako je inertan, čini se da je svestan, zbog sjedinjavanja sa svešću (poput usijane čelične kugle); on je ograničen, nije večan, podeljen je i promenljiv kao tečan vosak, zlato, sveća, itd.; on ima prirodu svih elemenata (pojavnog postojanja); njegovo sedište je Lotos Srca, isto kao što je sedište čula vida oko, itd.; on je dodatak individualne duše; misleći o nekom objektu, on preuzima njegov oblik i zajedno sa znanjem, koje je u mozgu, teče kroz pet čulnih tokova i biva posredstvom mozga (to jest, zajedno sa znanjem) pridružen objektima, i tako, spoznajući ih i iskušavajući, postiže zadovoljenje. Ta supstancija je um. Kao što se jedna ista osoba naziva različitim imenima, zavisno od funkcije koju obavlja, tako se jedan te isti um naziva različito: um, itelekt, memorija i egoizam, zbog različitog oblika koji preuzima, a ne zbog neke stvarne razlike. Sam um ima obličje svega, tj. duše, Boga i sveta. Kada putem znanja poprimi obličje Sopstva, prisutno je oslobođenje, koje ima prirodu *Brahmana*: ovo je učenje.

7. U: Ako su ova četiri - um, itelekt, memorija i egoizam - jedno te isto, zašto se navodi da su njihova sedišta različita?

G: Istina je kad se kaže da je grlo sedište uma, lice ili srce sedište intelekta, pupak memorije, a srce, odnosno *sarvanga*, egoizma; iako se ovako različito navodi, za zbir svih ovih, to jest za um, odnosno, unutrašnji organ, samo srce je sedište. Ovo se zaključno proglašava u Spisima.

8. U: Zašto se kaže da samo um, koji je unutrašnji organ, svetli kao da je obličje svega, tj. duše, Boga i sveta?

G: Kao sredstvo spoznavanja objekata, čulni organi su spolja, i stoga se nazivaju spoljašnjim čulima; a um se naziva unutrašnjim čulom zato što je unutra. No, razlika između unutrašnjeg i spoljašnjeg postoji samo u odnosu na telo; u stvari, nema ni unutrašnjeg ni spoljašnjeg. Priroda uma je da ostaje čist kao eter. Ono na šta se upućuje kao na srce ili um, je grupisanje elemenata (pojavnog postojanja) koji se javljaju kao unutrašnji ili spoljašnji. Tako da nema sumnje kako sve pojave, koje se sastoje od imena i obličja, imaju samo prirodu uma. Sve što se pojavljuje spolja, u stvari je unutra, a ne spolja; iz razloga da se ovako poučava, u *Vedama* se takođe sve opisuje kao da ima prirodu Srca. Ono što se naziva Srcem nije ništa drugo do *Brahman*.

9. U: Zašto se kaže da srce nije ništa drugo do *Brahman*?

G: Iako Sopstvo ima svoja iskustva u stanjima budnosti, sanjanja i dubokog sna, prebivajući po redu u svakom od njih, u očima, grlu i srcu, ono, u stvari, nikad ne napušta svoje glavno sedište, srce. U Lotosu Srca, koji je priroda svega, drugim rečima, u etru uma, svetlost Sopstva sija u obliku 'ja'. Pošto ovako sija u svakome, na samo Sopstvo se upućuje kao na svedoka (*sakshi*) i transcendentno (*turiya*, doslovno, četvrto). Vrhunski *Brahman* lišen 'ja', koji svetli u svim telima kao unutrašnja svetlost u obliku 'ja', je eter Sopstva (odnosno, eter znanja): samo on je apsolutna Stvarnost. To je nad-transcendentalno (*turiyatita*). Zato se kaže da ono koje se naziva srcem nije ništa drugo do *Brahman*. Štaviše, zato što *Brahman* sija u srcima svih duša kao Sopstvo, naziv 'Srce' je dat *Brahmanu*. (2) Kada se značenje reči *hrudayam* razloži na *hrit-ayam*, ona, u stvari, označava *Brahmana*. Najbolji dokaz činjenice da *Brahman*, koji sija kao Sopstvo, prebiva u srcu svakog, je to što svi ljudi, kad kažu 'ja', upućuju na sebe pokazujući na prsa.

10. U: Ako je čitav univerzum u obličju uma, ne sledi li, onda, da je univerzum iluzija? Ako je tako, zašto se u *Vedama* pominje stvaranje univezuma?

G: Nema nikakve sumnje da je univerzum puka iluzija. Glavni cilj *Veda* je da otkrije istinu *Brahmana*. Ovo je jedini razlog, i ne postoji nijedan drugi, zašto *Vede* prihvataju stvaranje sveta. Dalje, manje sposobne osobe se poučavaju o stvaranju, tj. o postupnoj evoluciji *prakrti* (prvobitne prirode), *mahattatve* (velikog intelekta), *tanmatri* (suptilnih esencija), *bhuta* (grubih elemenata), sveta, tela itd., iz *Brahmana*, dok se sposobniji poučavaju o trenutnom stvaranju, tj., da je ovaj svet osvanuo kao san, usled čovekovih sopstvenih misli izazvanih nedostatkom spoznavanja sebe kao Sopstva. Dakle, zbog činjenice da se stvaranje sveta opisuje na različite načine, jasno je da smisao *Veda* leži samo u tome da poučava o istinskoj prirodi *Brahmana*, pošto na jedan ili drugi način pokažu iluzornu prirodu univezuma. U stanju spoznaje, u kojem se doživljava njegova priroda-blaženstvo, svako može neposredno da spozna da je svet iluzoran.

11. U: Da li je doživljaj Sopstva moguć za um, čija je priroda stalna promena?

G: Pošto je *satva-guna* (sastavni deo *prakrti* koji odgovara čistoti, inteligenciji, itd.) priroda uma, i pošto je um čist i neukaljan poput etra, ono što se zove um ima, u stvari, prirodu znanja. Dok ostaje u tom prirodnom (tj. čistom) stanju, on čak i nema ime 'um'. Tek je pogrešno znanje koje brka stvari, ono što se zove umom. Ono što je (prvobitno) bio čisti (*satva*) um, koji ima prirodu čistog znanja, usled neznanja zaboravlja svoju prirodu znanja, pa pod uticajem *tamogune* (tj. sastavnog dela *prakrti* koji odgovara tuposti, tromosti, itd.), biva preobražen u svet, a budući da je pod uticajem *rajogune* (tj. sastavnog dela *prakrti* koji odgovara aktivnosti, strastima, itd.), zamišlja 'ja sam telo, svet je stvaran', i tako, zbog vezanosti, odbojnosti, itd., stiče odgovarajuće zasluge i kazne, a zbog preostalih utisaka (*vasana*) o njima, postiže rođenje i smrt. Međutim, um koji se oslobodio svoje ukaljanosti (greha) kroz delanje bez vezanosti, koje je izvodio u mnogim prošlim životima, sluša guruovo poučavanje po spisima, razmišlja o njihovom značenju, i meditira da bi postigao prirodno stanje mentalnog obrasca u obličju Sopstva, tj. u obličju 'Ja sam *Brahman*', što je rezultat trajne kontemplacije *Brahmana*. Tako će biti odstranjeno preobražavanje uma u svet, što odgovara *tamoguni*, i njegovo lutanje u svetu objekata, što odgovara *rajoguni*. Kada se dogodi ovaj preobražaj, um postaje suptilan i nepokretan. Samo um koji je nečist, i koji je pod uticajem *rajasa* i *tamasa*, ne može da doživljava Stvarnost (tj. Sopstvo) koja je nepromenljiva i veoma suptilna; isto kao što se komad fine svilene tkanine ne može prošiti grubom šipkom, ili kao što se detalji suptilnih predmeta ne mogu razgovetnuti pri svetlosti lampe čiji plamen treperi na vetru. Međutim, blaženstvo Sopstva (tj. *Brahmana*) će se manifestovati u čistom umu, koji je postao suptilan i nepokretan pomoću gore opisanih meditacija. Pošto bez uma ne može biti iskustva, za pročišćen um, obdaren krajnje suptilnim obrascem (*vrittijem*), moguće je iskustvo blaženstva Sopstva ako ostane u tom obličju (tj. u obličju *Brahmana*). Onda ćemo jasno doživeti da naše Sopstvo ima prirodu *Brahmana*.

12. U: Da li je napred spomenuto doživljavanje Sopstva moguće i u stanju iskustvenog postojanja, za um koji treba da funkcioniše u skladu sa svojom *prarabdhom* (karmom iz prošlih života koja je počela da donosi plodove)?

G: Brahmin može da igra različite uloge u drami; ipak, misao da je Brahmin ga ne napušta. Slično tome, kad je čovek zauzet različitim iskustvenim delima, treba da ima čvrsto ubeđenje 'Ja sam Sopstvo', bez dopuštanja da dođe do pogrešne ideje 'Ja sam telo', itd. Ako um odluta iz svog prirodnog stanja, odmah treba da ispitujemo: "O! O! Mi nismo telo, itd.! Ko smo mi?", i tako ga vratimo u to (čisto) stanje. Ispitivanje 'Ko sam ja?' je glavno sredstvo za odstranjivanje svake patnje i postizanje vrhunskog blaženstva. Kada na ovaj način um postane miran, što je njegovo prirodno stanje, doživljavanje Sopstva se javlja samo po sebi, bez ikakve prepreke. Posle toga čulna zadovoljstva i boli neće više uticati na um, sve (pojave) će se tada pojavljivati bez naše vezanosti, kao san. Nikada ne zaboraviti svoje potpuno iskustvo Sopstva je stvarni *bhakti* (predanost), *yoga* (kontrola uma), *jnana* (znanje) i sva druga pravila discipline. Tako mudraci kažu.

13. U: Kada postoji aktivnost delanja, mi nismo ni izvršiooci tih dela, ni uživaoci. Aktivnost pripada trima instrumentima (tj. umu, govoru i telu). Možemo li ostati (nevezani) ako se držimo ovakvih misli?

G: Pošto se um natera da ostane u Sopstvu, koje je njegovo Božanstvo, i učini se ravnodušnim na iskustvene stvari pošto nikad ne odluta od Sopstva, kako um može da misli kao što je gore pomenuto? Zar takve misli ne stvaraju ropstvo? Kada se takve misli jave, zbog preostalih impresija (*vasana*), čovek treba da spreči takav tok uma, nastoji da ga zadrži u stanju Sopstva i postane ravnodušan za iskustvene doživljaje. Ne treba da ostavimo mesta u umu za misli kao što su: “Da li je ovo dobro? Ili, da li je ono dobro? Da li se ovo može uraditi? Ili, da li se to može uraditi?” Treba da budemo oprezni čak i pre no što se takve misli jave, i nateramo um da ostane u svom urođenom stanju. Ukoliko se ostavi imalo mesta, takav (uznemiren) um će nam učiniti štete glumeći da nam je prijatelj; kao protivnik koji se pretvara da je prijatelj, on će nas oboriti na tlo. Nije li to zbog toga što zaboravljamo svoje Sopstvo, da se takve misli javljaju i prouzrokuju sve više zla? Ako je tačno da je misliti razlučujući: “Ja ne činim ništa; sva dela izvode instrumenti”, sredstvo da se spreči tok uma sa mislima-*vasanama*, zar ne sledi da se um mora zadržati pomoću razlučivanja, kao što je ranije navedeno, samo ako teče zajedno sa mislima-*vasanama*? Da li um koji ostaje u stanju Sopstva može misliti kao 'ja' i kao 'ja imam iskustvo takvog ponašanja'? Na svaki mogući način treba postepeno da nastojimo da ne zaboravljamo svoje (istinsko) Sopstvo, koje je Bog. Ako to postignemo, postigli smo sve. Um ne treba da usmeravamo ni na šta drugo. Iako ćemo možda izvoditi, kao ludak, dela koja su rezultat *prarabdha karme*, treba da zadržimo um u stanju Sopstva, ne dozvoljavajući da izroni misao 'ja'. Zar bezbrojne *bhakte* nisu sprovodile svoje brojne iskustvene funkcije sa stavom ravnodušnosti?

14. U: Koji je stvarni smisao *sannyase* (odricanja)?

G: *Sannyasa* je samo odricanje od misli 'ja', a ne odbacivanje spoljašnjih objekata. Onaj ko se odrekao (misli 'ja') ostaje, dakle, isti, bilo da je sam, ili je u središtu prostrane *samsare*. Isto kao što um usredsređen na neki objekat ne primećuje druge čak i ako su mu blizu, tako i mudrac, iako može da ima bezbroj iskustava delanja, u stvari ne izvodi ništa, pošto mu um počiva u Sopstvu, ne dozvoljavajući da osvane misao 'ja'. Kao što se u snu čini da padamo naglavačke, dok se u stvarnosti ne pokrećemo, isto tako osoba u neznanju, tj. osoba za koju misao 'ja' nije prestala, iako ostaje sama u neprekidnoj meditaciji, je zapravo neko ko izvodi sve iskustvene radnje. (3) Tako su rekli mudri.

15. U: Um, čulni organi itd., imaju sposobnost opažanja; zašto se, onda, smatraju opaženim objektima?

G:

Drik

(Spoznavatelj)

(1) Posmatrač

Dalje,

(2) Organ oko

(3) Čulo vida

(4) Um

(5) Individualna duša

(6) Svest (Sopstvo)

Drisyā

(Spoznat objekat)

Ćup (tj. posmatran objekat)

Telo, ćup itd.

Organ oko

Čulo vida

Um

Individualna duša

Kao što je pokazano u gornjoj šemi, pošto mi, svest, spoznajemo sve objekte, za nas se kaže da smo *drik* (spoznavatelj). Kategorije koje se završavaju sa ćupom su posmatrani objekti, pošto su ono-što-je-spoznato. U tabeli 'znanje-neznanje (tj., spoznavatelj-spoznato)' datoj gore (spoznavatelj i objekat spoznavanja), vidi se da je neko spoznavatelj u odnosu na nešto drugo; ipak, pošto je ovaj objekat u odnosu na drugog, nijedna od ovih kategorija, u stvari, nije

spoznavatelj. Iako se kaže da smo mi 'spoznavatelj', zato što mi spoznajemo sve, a ne 'spoznato', pošto nas ništa drugo ne spoznaje, za nas se kaže da smo 'spoznavatelj' samo u odnosu na spoznate objekte. Međutim, ono što se naziva 'spoznatim' nije odvojeno od nas. Zbog toga smo mi Stvarnost koja prevazilazi ova dva (spoznavatelja i spoznato). Sve drugo spada u kategorije spoznavatelj-spoznato.

16. U: Kako se dolazi do poistovećenja ega, duše i *Bramana*?

G:

Primer

(1) Čelična kugla

(2) Zagrejana čelična kugla

(3) Vatra u zagrejanoj
čeličnoj kugli

(4) Plamen vatre koji
ostaje kao jedan

Primerom prikazano

Egoizam

Duša koja se javlja kao
koprena preko Sopstva

Svetlost svesti, tj.

nepromenljivi *Brahman* koji
svetli u duši svakoga

Sveprožimajući *Brahman*
koji ostaje kao jedan

Iz datog primera biće jasno kako dolazi do poistovećenja ega, duše, svedoka i Sve-svedoka.

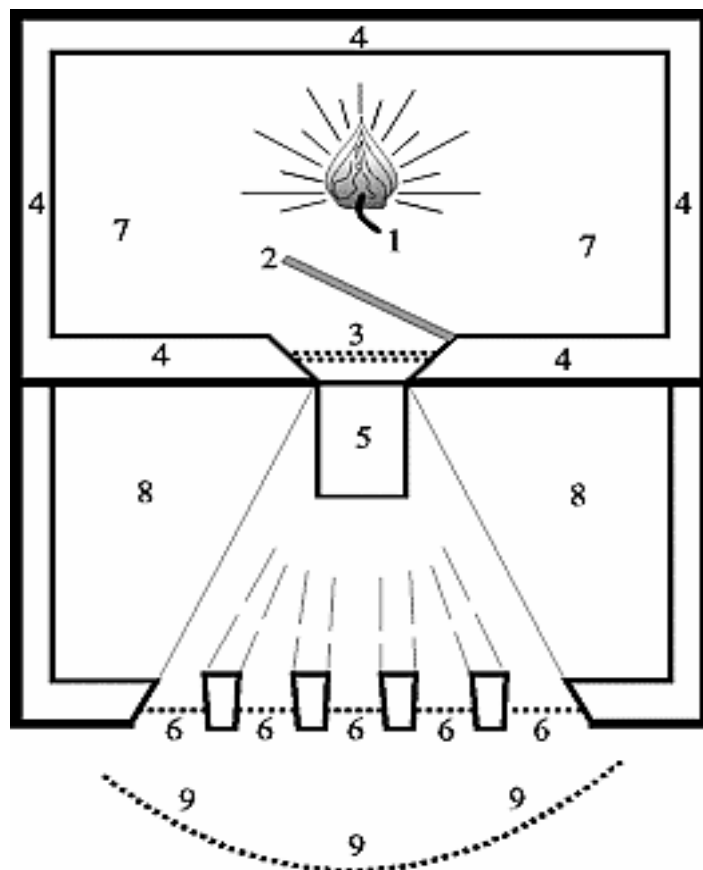
Isto kao što se u kovačevom tečnom, usijanom grumenu nalaze zajedno brojni i različiti delići metala za koje se sve čini da su jedan grumen, tako se u dubokom snu grubo i suptilna tela svih individualnih duša nalaze zajedno u kosmičkoj *mayi*, koja je neznanje, po prirodi čista tama, a pošto su duše rastvorene u Sopstvu postavši jedno s njim, one svuda vide samo tamu. Iz tame sna osvanjuje suptilno telo, tj. egoizam, a iz njega (egoizma) grubo telo. Kad egoizam osvanjuje, on se javlja kao koprena preko prirode Sopstva, poput zagrejane čelične kugle. Tako, bez duše (*jive*), koja je um, odnosno egoizam združen sa Svešču-Svetlošču, nema svedoka duše, tj. Sopstva, a bez Sopstva nema *Brahmana*, koji je Sve-svedok. Isto kao što se vatra koja se nalazi u čeličnoj kugli ni na koji način ne menja kada kovač iskuje različite oblike čeličnih kugli, duša može biti uključena u veoma mnogo iskustava i biti podvrgnuta zadovoljstvima i bolima, a da se Sopstvo-Svetlost u njoj ipak nimalo ne izmeni; ono je poput etra sveprožimajuće čisto znanje, koje je jedno i svetli u srcu kao *Brahman*.

17. U: Kako možemo da znamo da u srcu svetli samo Sopstvo, kao *Brahman*?

G: Isto kao što se zna da elementarni etar unutar plamena svetiljke popunjava bez razlike i bez ikakvog ograničenja unutrašnjost i spoljašnjost plamena, tako isto znanje-eter, koje je unutar Sopstva-Svetlosti u srcu, popunjava bez ikakve razlike i ograničenja unutrašnjost i spoljašnjost tog Sopstva-Svetlosti. To je ono na šta se upućuje kao na *Brahmana*.

18. U: Kako se tri stanja iskustva, tri tela itd., koji su imaginacije, pojavljuju u Sopstvu-Svetlosti, koje je jedno, nepodeljeno i samo-osvetljeno? Čak i ako bi se pojavili, kako da znamo da samo Sopstvo ostaje večno nepokretno?

G: Sopstvo, koje je svetiljka, (1) sija samo po sebi u unutrašnjoj odaji, tj., u kauzalnom telu (7) koje je opskrbljeno neznanjem kao unutrašnjim zidom (4), i spavanjem kao vratima (2); kada se životnim načelom uslovljenim vremenom, *karmom* itd., vrata spavanja otvore, dolazi do odražavanja Sopstva u ogledalu- egoizmu (5), koje je smešteno odmah do praga - *Mahattattve*; ogledalo-egoizam tako osvetljava srednju odaju, tj. stanje snova (8), i kroz prozore, koji su pet čulnih organa saznanja (6), dvorište, tj., budno stanje. Kada se, opet, životnim načelom koje je uslovljeno vremenom, *karmom* itd., vrata spavanja zatvore, egoizam prestaje zajedno sa budnošču i snovima, i samo Sopstvo sija. Primer koji je upravo dat objašnjava kako je Sopstvo nepokretno, kako postoji razlika između Sopstva i egoizma, i kako se pojavljuju tri stanja iskustva, tri tela, itd. (Vidi sliku.)

Primer

- (1) Svetiljka
- (2) Vrata
- (3) Prag
- (4) Unutašnji zid
- (5) Ogledalo
- (6) Prozori
- (7) Unutrašnja odaja
- (8) Srednja prostorija
- (9) Dvorište

Primerom prikazano

- Jastvo.
- Spavanje.
- Mahat-tattva*.
- Neznanje, odnosno kauzalno telo.
- Egoizam.
- Pet čulnih organa saznanja.
- Duboko spavanje, u kome se manifestuje kauzalno telo.
- Snovi, u kojima se manifestuje suptilno telo.
- Budno stanje, u kome se manifestuje grubo telo.

19. U. Iako sam slušao tako detaljno objašnjenje karakteristika ispitivanja, moj um nije postigao ni najmanje mira. Šta je tome razlog?

G: Razlog je odsustvo snage, odnosno, jednousmerenosti uma.

20. U: Koji je razlog odsustva mentalne snage?

G: Sredstva koja čoveka osposobljavaju za ispitivanje su meditacija, *yoga*, itd. Treba im postati vičan pomoću postepenog praktikovanja, i tako obezbediti način mentalnog toka koji je prirodan i od koristi. Kada um, koji na ovaj način postane zreo, sluša ovo ispitivanje, on će odmah spoznati svoju istinsku prirodu koja je Sopstvo, i ostati u savršenom miru, ne zastranjajući iz tog stanja. Um koji još nije postao zreo, teško postiže trenutnu spoznaju i mir slušanjem ispitivanja. No, ako se neko vreme praktikuju sredstva kontrole uma, konačno će se postići duhovni mir.

21. U: Koje je najznačajnije sredstvo za kontrolu uma?
G: Kontrola daha je sredstvo za kontrolu uma.
22. U: Kako treba da se kontroliše dah?
G: Dah se može kontrolisati bilo potpunim zadržavanjem daha (*kevala kumbhaka*), bilo regulisanjem daha (*pranayama*).
23. U: Šta je potpuno zadržavanje daha?
G: Zaustaviti životni dah čvrsto u srcu, bez izdisaja i udisaja. Ovo se postiže meditacijom na životno načelo, itd.
24. U: Šta je regulisanje daha?
G: Zaustaviti životni dah čvrsto u srcu izdisajem, udisajem i zadržavanjem daha, prema upustvima koja se daju u *yoga* tekstovima.
25. U: Na koji način je kontrola daha sredstvo za kontrolu uma?
G: Nema sumnje da je kontrola daha sredstvo za kontrolu uma, pošto je um, kao i dah, deo vazduha, pošto je priroda kretanja zajednička za oba, pošto je mesto porekla isto za oba, i pošto, kada se jedan od njih kontroliše, i drugi dolazi pod kontrolu.
26. U: Pošto kontrola daha vodi samo do stanja u kojem um miruje (*manolaye*), a ne do njegovog uništenja (*manonase*), kako se može reći da je kontrola daha sredstvo za ispitivanje koje ima za cilj uništenje uma?
G: Spisi poučavaju o sredstvima za postizanje Samospoznaje na dva načina - kao *yoge* sa osam udova (*ashtanga-yoga*), i kao znanja sa osam udova (*ashtanga-jnana*). Regulisanjem daha (*pranayama*), ili njegovim potpunim zadržavanjem (*kevala kumbhaka*), koje je jedno od udova *yoge*, um postaje kontrolisan. Ne ostajući samo na tome, već ako se praktikuje sledeća disciplina, povlačenje uma sa spoljašnjih objekata (*pratyahara*), na kraju će sigurno biti postignuta Samospoznaja, koja je plod ispitivanja.
27. U: Koji su udovi *yoge*?
G: *Yama, niyama, asana, pranayama, pratyahara, dharana, dhyana i samadhi*. Od ovih:
Yama označava negovanje načela dobrog ponašanja, kao što su ne-nasilje (*ahimsa*), istina (*satya*), poštenje (*asteya*), celibat (*brahmachariya*) i ne-posedovanje (*aparigraha*).
Niyama označava poštovanje pravila dobrog ponašanja kao što su čistota (*saucha*), zadovoljnost (*santosha*), uzdržavanje (*tapas*), proučavanje svetih tekstova (*svadhyaya*) i predanost Bogu (*Isvara-pranidhana*).⁽⁴⁾
Asana: Od različitih položaja, osamdeset četiri je glavnih. Od ovih, opet, za četiri, tj. *simhu, bhadru, padmu i siddhu* se kaže da su odlični. Od ovih, pak, samo je *siddha* (5) najbolja. Tako proglašavaju tekstovi *yoge*.
Pranayama: Prema merilima koja su naložena u svetim tekstovima, izdisanje životnog daha je *rechaka*, udisanje je *puraka*, a zadržavanje daha u srcu je *kumbhaka*. Što se tiče 'mere', neki tekstovi kažu da *rechaka* i *puraka* treba da su jedna jedinica, a *kumbhaka* dve, dok drugi tekstovi kažu da, ako je *rechaka* jedna jedinica, *puraka* treba da bude dve, a *kumbhaka* četiri. Ono što se podrazumeva pod 'merom' je vreme koje je potrebno da se jednom izgovori *Gayatri mantra*. Tako, *pranayama*, koja se sastoji od *rechake, purake i kumbhake*, treba da se praktikuje svakodnevno, prema sposobnostima, polako i postepeno. Tada će za um osvanuti želja da počiva u sreći, mirovanju. Posle ovoga treba da se praktikuje *pratyahara*.
Pratyahara: Ovo je kontrolisanje uma sprečavajući ga da se okrene prema spoljašnjim imenima i obličjima. Um, koji je dosad bio rastrojen, sada dolazi pod kontrolu. Za postizanje ovog sredstva su: 1. meditacija na *pranavu*, 2. fiksiranje pažnje između obrva, 3. gledanje u vrh

nosa, i 4. razmišljanje (6) o nadi. Um koji je na ovaj način postao jednosmeren, biće spreman da ostane na jednom mestu. Posle ovoga treba da se praktikuje *dharana*.

Dharana: Ovo je fiksiranje uma na mesto (na telu) koje je podesno za meditaciju. Mesta koja su naročito podesna za meditaciju su srce i *Brahma-randhra* (otvor na temenu glave). Čovek treba da zamisli da u središtu osmolatičnog lotosa (7), tj. na ovom mestu, sija plamen, božanstvo koje je Sopstvo, tj. *Brahman*, i fiksira um na njega. Posle ovoga treba da se meditira.

Dhyana: Ovo je meditacija pomoću misli 'Ja sam On', što podrazumeva da meditant nije različit od prirode napred navedenog plamena. Tada će, ako čovek ispituje 'Ko sam ja?', kao što Spis proglašava, "Brahman koji je posvuda, sijati u srcu kao Sopstvo koje je svedok intelekta", i on će spoznati da je to Božansko Sopstvo koje sija u srcu kao 'ja-ja'. Ovaj način razmišljanja je najbolja meditacija.

Samadhi: Kao rezultat sazrevanja plodova napred navedene meditacije, um postaje rastopljen u objektu meditacije, ne ostavljajući mesta idejama 'ja sam takav i takav; ja radim to i to'. Ovo suptilno stanje u kojem nestaje čak i misao 'ja-ja', je *samadhi*. Ako neko ovo radi svakodnevno, gledajući da ga san ne prekine, Bog će mu uskoro dodeliti vrhunsko stanje duhovnog mira.

28. U: Koji je smisao uputstva da u *pratyahari* treba da se meditira na *pranavu*?

G: Smisao nalaganja meditacije na *pranavu* je ovaj: *Pranava* je *Omkara*, koja se sastoji od tri i po *mantra* a, u, m, i *ardha mantra*. Od ovih, 'a' označava budno stanje, *visva-jivu* i grubo telo; 'u' označava stanje sanjanja, *Tajjasa-jivu* i suptilno telo; 'm' označava stanje spavanja, *prajna-jivu* i kauzalno telo; *ardha-mantra* predstavlja *turyu*, koja je Sopstvo, odnosno, ima prirodu 'ja'; ono što je iza tog stanja je *turiyatita*, odnosno, čisto blaženstvo. Na četvrto stanje, koje je stanje prirode 'ja', se upućivalo u odeljku o meditaciji (*dhyani*). Ona se opisuje suprotno, kao da ima prirodu *amantra*, koja uključuje tri *mantra*, a, u, m, kao *maunakshara* (slog tišine); kao *ajapa* (kao mrmljanje bez mrmljanja), i kao *advaita-mantra*, koja je suština svih drugih *mantri*, kao što je *panchakshara*. Da bi došao do ovog istinskog smisla, čovek treba da meditira na *pranavu*. Ovo je meditacija prirode predanosti, koja se sastoji u razmišljanju o istini Sopstva. Ostvarenje ovog procesa je *samadhi*, koji donosi oslobođenje, stanje nenadmašivog blaženstva. Dubokopoštovani *Gurui* su takođe rekli da oslobođenje treba postići samo predanošću, čija je priroda razmišljanje o istini Sopstva.

29. U: Koje je značenje učenja da čovek treba da meditira na misao 'Ja sam On', tj. o istini da nije različit od samo-osvetljene Stvarnosti koja svetli poput plamena?

G: (A) Smisao učenja da čovek treba da neguje ideju da nije različit od samo-osvetljene Stvarnosti je ovaj: Spisi definišu meditaciju ovim rečima: "U središtu osmolatičnog srčanog lotosa, koji je prirode svega i na koji se upućuje kao na *Kailasu*, *Vaikunthu* i *Parama-padu*, postoji Stvarnost veličine palca, koja blješti poput munje i svetli poput plamena. Meditiranjem na nju, stiće se besmrtnost." Iz ovoga treba da razumemo da se ovom meditacijom sprečavaju nedostaci: (1) misli o različitosti, kao: 'ja sam drugačiji, to je drugačije', (2) meditacija na ono što je ograničeno, (3) ideja da je Stvarno ograničeno, i (4) da je ograničeno na određeno mesto.

(B) Smisao učenja da čovek treba da meditira na misao 'Ja sam On' je ovaj: *sah aham soham*; *sah* je Vrhunsko Sopstvo, *aham* je Sopstvo koje se manifestuje kao 'ja'. *Jiva*, koja je *Šiva-linga*, obitava u lotosu srca, koji je njeno sedište smešteno u telu, koje je grad *Brahmanov*; um, koji ima prirodu egoizma, izlazi i poistovećuje se sa telom, itd. Zatim, taj um treba da se rastopi u srcu, tj., treba da se oslobodimo osećanja 'ja', koje je smešteno u telu, itd.; kada na ovaj način neko ispituje 'Ko sam ja?', ostajući neuznemiren, tada se priroda njegovog Sopstva manifestuje na suptilan način kao 'ja-ja'; ta Sopstvo-priroda je svako, a ipak niko, i manifestovana je kao vrhunsko Sopstvo svuda, bez razlike između spoljašnjeg i unutrašnjeg; ono svetli poput plamena, kao što je gore naznačeno, označavajući istinu 'Ja sam

Brahman'. Ako neko ne meditira o njemu kao da je istovetan sa njim, već zamišlja da je različit, neznanje ga neće napustiti. Zato se nalaže meditacija istovetnosti.

Ako neko dugo meditira na Sopstvo, bez smetnji, neprekidno, sa mišlju 'ja sam On', što je tehnika razmišljanja o Sopstvu, tama neznanja koja je u srcu, i sve smetnje koje su samo posledice neznanja biće odstranjene i postići će apsolutnu mudrost. (8)

Tako, spoznavanje Stvarnosti u pećini srca, koja je grad (*Brahmanov*), tj., u telu, je isto što i spoznaja sve-savršenog Boga.

U gradu sa osam vratnica, koji je telo, mudrac obitava lagodno. (9)

Telo je hram; *jiva* je Bog (*Šiva*). Ako se obožava sa mišlju 'Ja sam On', postići će se oslobođenje.

Telo, koje se sastoji od pet omotača, je pećina, vrhunsko koje u njemu obitava je Gospod pećine. Tako spisi proglašavaju.

Pošto je Sopstvo stvarnost svih Bogova, meditacija na Sopstvo, koje smo mi sami, je najmoćnija od svih meditacija. Sve druge meditacije su obuhvaćene ovom. Sve druge meditacije se nalažu radi postizanja ove. Dakle, ako je ova postignuta, ostale nisu neophodne. Znati svoje Sopstvo je znati Boga. Zamišljati da postoji božanstvo koje je različito od Sopstva i meditirati na njega, nepoznavajući (Sebe) svoje Sopstvo, koje meditira, mudraci porede sa činom premeravanja sopstvene senke svojim sopstvenim stopalom i traganjem za beznačajnom školjkom, odbacujući neprocenjivi dragulj koji je već u našem posedu. (10)

30. U: Iako su samo srce i *Brahmarandra* mesta koja su pogodna za meditaciju, da li se može, ako je neophodno, meditirati na šest mističkih centara (*adhara*)?

G: Šest mističkih centara, itd., za koje se kaže da su mesta (na telu) za meditaciju, su samo proizvod imaginacije. Sve je to namenjeno početnicima u *yogi*. Što se tiče meditacije na šest centara, *Šiva-yogini* kažu: "Bog, koji je prirode ne-dvojne, neograničene svesti-Sopstva, manifestuje, održava i rastvara sve nas. Veliki je greh obezvređivati tu Stvarnost tako što joj se nameću različita imena i oblića, kao što su *Ganapati, Brahma, Višnu, Rudra, Mahešvara i Sadašiva*", a vedantini proglašavaju: "Sve su to samo imaginacije uma". Stoga, ako neko poznaje svoje Sopstvo, koje ima prirodu svesti koja sve spoznaje, on zna sve. Mudraci su takođe rekli: "Kada se ono jedno spoznaje onakvo kakvo je po Sebi, spoznaje se sve što nije bilo spoznato". Ako mi, koji smo opsednuti različitim mislima, meditiramo na Boga, koji je Sopstvo, oslobodićemo se mnoštva misli, zahvaljujući toj jednoj misli; a onda će i ona sama nestati. Na ovo se misli kada se kaže da je znati svoje Sopstvo, znati Boga. Ovo znanje je oslobođenje.

31. U: Kako treba da se misli na Sopstvo?

G: Sopstvo je samo-osvetljeno, a bez tame i svetlosti, i ono je stvarnost koja je samo-manifestovana. Zato, ne treba na njega da mislimo kao na ovo ili ono. Sama misao o razmišljanju će završiti ropstvom. Smisao meditacije na Sopstvo je da se um natera da preuzme oblik Sopstva. U središtu pećine srca, čisti *Brahman* se direktno manifestuje kao Sopstvo u obliku 'ja-ja'. Može li biti većeg neznanja, do da se misli o njemu na različite načine, ne znajući ga ovakvog kako je napred navedeno?

32. U: Rečeno je da je *Brahman* manifestovan u srcu kao Sopstvo u obliku 'ja-ja'. Da li se to može pobliže objasniti, kako bi se olakšalo razumevanje te postavke?

G: Nije li svačije iskustvo da za vreme dubokog sna, nesvesti, itd. nema uopšte nikakvog znanja, naime, ni znanja o sebi, ni znanja o drugome? Posle svega, kada postoji iskustvo u obliku 'ja sam se probudio iz sna', ili 'ja sam se povratio iz nesvesti' - nije li to oblik specifičnog znanja koje je osvanulo iz prethodno pomenutog stanja nerazlikovanja? Ovo specifično znanje se naziva *vijnana*. Ova *vijnana* postaje manifestovana samo u odnosu na Sopstvo ili na ne-sopstvo, a ne sama po sebi. Kada se odnosi na Sopstvo, naziva se istinskim znanjem, znanjem u obliku mentalnog obrasca čiji je objekat Sopstvo, ili znanjem koje za svoju sadržinu ima nepodeljeno (Sopstvo); a kada se odnosi na ne-sopstvo, naziva se neznanjem. Za

stanje ove *vijnane*, kada se odnosi na Sopstvo i manifestovano je kao oblik Sopstva, kaže se da je manifestacija 'ja'. Ova manifestacija se ne može desiti kao odvojena od Stvarnog (naime, od Sopstva). Ova manifestacija je to što služi kao obeležje direktnog iskustva Stvarnosti. Ipak, ona sama za sebe ne može sačinjavati stanje postojanja u Stvarnosti. Ono, zavisno od kojeg se ova manifestacija dešava, je osnovna Stvarnost, koja se takođe zove *prajnana*. Vedantički tekst *Prajnanam brahma* poučava o istoj istini.

Znaj da je ovo takođe smisao spisa. Sopstvo, koje je samo-osvetljeno i svedok svega, manifestuje se kao stanovnik *vijnanakoše*. Mentalnim obrascem koji je nepodeljen, dočepaj se ovog Sopstva kao svog cilja, i uživaj u njemu kao Sopstvu.

33. U: Šta je to što se naziva unutrašnjim služenjem i služenjem onom-koje-je-bez-atributa?

G: U tekstovima, kao što je *Ribhu-gita*, detaljno se izlaže (kao posebna disciplina) služenje onom-koje-je-bez-atributa. Ipak, sve discipline, kao što su žrtvovanje, milosrđe, strogosti, pridržavanje zaveta, *japa*, *yoga* i *puja* su, u stvari, oblici meditacije po obrascu 'Ja sam *Brahman*'. Dakle, u svim obrascima discipline čovek treba da pazi da ne odluta od misli 'Ja sam *Brahman*'. To je smisao službe onom-koje-je-bez-prideva.

34. U: Šta su osam udova znanja (*jnana-ashtanga*)?

G: Osam udova su već pomenuti, tj. *yama*, *niyama* itd., ali drugačije definisani.

Od ovih:

(1) *Yama*: Kontrolisanje ukupnosti čulnih organa, spoznajući nedostatke prisutne u svetu, koji se sastoji iz tela, itd.

(2) *Niyama*: Održavanje toka mentalnih obrazaca koji se odnose na Sopstvo, a odbacivanje suprotnih. Drugim rečima, ona znači ljubav za vrhunsko Sopstvo koja neprekidno buja.

(3) *Asana*: Ono, uz čiju pomoć se stalna meditacija na Brahmana omogućuje, je *asana*.

(4) *Pranayama: Rechaka* (izdisanje) je odstranjivanje dva nestvarna aspekta, imena i oblička, sa objekata koji sačinjavaju svet, tela itd.; *puraka* (udisanje) je zahvatanje tri stvarna aspekta, postojanja, svesti i blaženstva, koja su uvek u tim objektima, a *kumbhaka* je zadržavanje ovako zahvaćenih aspekata.

(5) *Pratyahara*: Sprečavanje da se vrate u um imena i oblička koja su iz njega odstranjena.

(6) *Dharana*: Ovo podrazumeva da se um natera da ostane u srcu i ne luta, i spoznavanje da smo samo Sopstvo, koje je postojanje-svest-blaženstvo.

(7) *Dhyana*: Meditacija u obliku 'Ja sam samo čista svest'. To znači da se, pošto se odbaci telo koje se sastoji od pet omotača, ispituje 'Ko sam ja?', i kao rezultat toga ostane 'ja' koje svetli kao Sopstvo.

(8) *Samadhi*: Kada se manifestovanje 'ja' takođe obustavi, postoji (suptilno) direktno iskustvo. To je *samadhi*.

Za *pranayamu*, itd., koja se ovde opisuje, discipline kao što su *asana* i druge koje su pomenute u vezi sa *yogom*, nisu neophodne. Udovi znanja se mogu praktikovati na svakom mestu i u svako vreme. Od *yoge* i znanja čovek može da sledi ono što mu odgovara, ili oba, prema okolnostima. Veliki učitelji kažu da je zaborav koren svakog zla i da je smrt za one koji traže oslobođenje; (11) dakle, čovek treba sa svojim umom da počiva u Sopstvu, i ne treba nikad da ga zaboravi; to je cilj. Ako je um pod kontrolom, sve ostalo može da bude pod kontrolom. Razlika između *yoge* sa osam udova i znanja sa osam udova detaljno je izložena u svetim tekstovima; zato je ovde data samo suština tog učenja.

35. U: Da li je moguće istovremeno praktikovati *pranayamu* koja pripada *yogi*, i *pranayamu* koja pripada znanju?

G: Sve dok se um ne natera da počiva u srcu, bilo putem potpunog zadržavanja daha (*kevala-kumbhake*), bilo putem ispitivanja, *rechaka*, *puraka*, itd., one su potrebne. Tako,

pranayama iz *yoge* treba da se praktikuje sve vreme vežbanja, a ova druga se može primenjivati uvek. Dakle, mogu da se praktikuju obe. Dovoljno je ako se primenjuje *yogička pranayama* dok se ne postigne veština potpunog zadržavanja daha.

36. U: Zašto je potrebno da se put ka oslobođenju poučava na različite načine? Neće li to stvoriti pometnju u umu aspiranata?

G: U Vedama se poučava nekoliko puteva koji su prilagođeni različitim stupnjevima sposobnosti aspiranata. Ipak, pošto je samo uništenje uma oslobođenje, svi naponi imaju za cilj kontrolisanje uma. Iako se načini meditacije mogu činiti različitim, na kraju svi postaju isti. Nema potrebe da se sumnja u ovo. Čovek može da prihvati onaj put koji odgovara zrelosti njegovog uma.

Kontrolisanje *prane*, što je *yoga*, i kontrolisanje uma, što je *jnana* (12) - to su dva glavna sredstva za uništenje uma. Ipak, *jnana* je kao kad se nemirni bik pridobija svežom travom, dok je *yoga* kao kontrolisanje pomoću sile. Stoga mudri kažu: "Od tri kategorije, aspiranti na najvišem nivou postižu cilj tako što učvrste um u Sopstvu, određujući prirodu Stvarnog vedantičkim ispitivanjem i gledanjem na svoje Sopstvo i sve drugo kao da su prirode Stvarnog; prosečni tako što nateraju um da ostane u srcu pomoću *kevala-kumbhake*, i dugo vremena meditiraju na Stvarno; a oni na najnižem nivou postižu to stanje postepeno, pomoću kontrole daha, itd.

Um treba da se natera da počiva u srcu sve do uništenja misli 'ja', koja je obrazac neznanja i obitava u srcu. Samo ovo je *jnana*; samo ovo je, takođe, *dhyana*. Ostalo je puko zastranjivanje reči, zastranjivanje od tekstova. Tako spisi proglašavaju. Stoga, ako neko postigne veštinu zadržavanja uma u Sopstvu na jedan ili drugi način, ne treba da brine ni za šta drugo.

Veliki učitelji su takođe poučavali da je onaj ko je predan viši od *yogina* (13), i da je sredstvo oslobođenja predanost, koja znači razmišljanje o svom Sopstvu. (14)

Dakle, put spoznaje *Brahmana* je to što se različito naziva *Dahara-vidya*, *Brahma-vidya*, *Atma-vidya*, itd. Šta se može reći više od ovoga? Ostalo treba da shvatimo zaključivanjem.

Spisi poučavaju na različite načine. Posle analiziranja svih njih, mudraci proglašavaju da je ovo najkraći i najbolji način.

37. U: Praktikovanjem disciplina o kojima se gore poučava, čovek može da se oslobodi prepreka koje su u umu, naime, neznanja, sumnje, zablude itd., i pritom postigne nepokretnost uma. Ipak, postoji jedna poslednja sumnja. Pošto se um rastopi u srcu, postoji samo svest koja svetli kao neograničena stvarnost. Kada je um tako preuzeo oblik Sopstva, ko onda preostaje da ispituje? Takvo ispitivanje završilo bi u samo-obožavanju. To bi bilo kao u priči o pastiru koji je tražio ovcu koja je sve vreme bila na njegovim ramenima!

G: Sama *jiva* (individua) je *Šiva* (Bog); *Šiva* sam je *jiva*. Istina je da *jiva* nije niko drugi do *Šiva*. Kad je zrno skriveno u mahuni, naziva se pirinač; kad se oslobodi mahune, naziva se riža. (15) Slično tome, sve dok je neko vezan karmom, ostaje *jiva*; kad se prekine veza neznanja, on svetli kao *Šiva*, Božanstvo. Tako proglašava jedan tekst spisa. Prema tome, *jiva*, koja je um, u stvari je čisto Sopstvo; međutim zaboravljajući ovu istinu, ona zamišlja sebe kao individualnu dušu i postaje zarobljena umom. Tako je njeno traganje za Sopstvom, koje je ona sama, poput pastirovog traženja ovce. No, ipak, *jiva*, koja je zaboravila svoje Sopstvo, neće postati Sopstvo samo posredstvom znanja. Zbog zapreke uzrokovane preostalim impresijama sakupljenim u prethodnim rođenjima, *jiva* stalno iznova zaboravlja svoju istovetnost sa Sopstvom, i biva obmanjivana poistovećenjem sa telom, itd. Da li će neko postati visoki činovnik samo gledajući u njega? Ne postiže li se to postojanim zalaganjem? Slično tome, *jiva*, koja je u ropstvu zbog mentalnog poistovećenja sa telom, itd., treba da ulaže napor u razmišljanju o Sopstvu, na postepen i istrajan način; i kada tako um bude uništen, *jiva* će postati Sopstvo. (16)

Ovakvim neprekidnim razmišljanjem o Sopstvu uništiće se um, a zatim će uništiti sebe, kao štap koji se koristi da se podstakne plamen izgorelog ugljevlja pri spaljivanju leša. Ovo je stanje koje se naziva oslobođenje.

38. U: Ako je priroda *jive* istovetna sa Sopstvom, šta je to što je sprečava da spozna svoju prirodu?

G: To je zaboravljanje njene istinske prirode; ono je poznato kao moć zaklanjanja.

39. U: Ako je istina da je *jiva* zaboravila sebe, kako uopšte nastaje doživljaj 'ja'?

G: Veo ne zaklanja *jivu* u potpunosti; (17) on samo skriva prirodu Sopstva našeg 'ja' i projektuje predstavu 'Ja sam telo'; no, ono ne skriva postojanje Sopstva koje je 'ja' i koje je stvarno i večno.

40. U: Koje su karakteristike *jivan-mukte* (oslobođenog za života), i *videha-mukte* (oslobođenog posle smrti)?

G. "Ja nisam telo; ja sam *Brahman* koji je manifestovan kao Sopstvo. U meni, koji sam neograničena Stvarnost (18), svet koji se sastoji od tela, itd., su puki privid, kao plavetnilo neba." Onaj ko je na ovaj način spoznao istinu je *jivan-mukta*. Ipak, sve dok se njegov um ne rastvori, on može da oseti patnju zbog odnosa prema objektima, koji su posledica *prarabdhe* (karme koja je počela da sazreva i čiji je rezultat njegovo telo) i, pošto kretanje uma takođe još nije prestalo, neće doživeti iskustvo blaženstva. Iskustvo Sopstva je moguće samo za um koji je postao suptilan i nepokretan, kao rezultat dugog perioda meditacije. Onaj koji je na ovaj način postao obdaren umom koji je suptilan i koji ima iskustvo Sopstva, naziva se *jivan-mukta*. Stanje *jivan-mukte* je ono na šta se upućuje kao na *Brahmana* bez atributa i kao na *turiyu*. Kada se čak i suptilni um rastvori i obustavi se iskustvo Sopstva, i kada je čovek uronjen u okean blaženstva i postao jedno sa njim, bez ikakvog diferenciranog postojanja, on se naziva *videha mukta*. Stanje *videha-mukte* je ono na šta se upućuje kao na transcendentni *Brahman* bez atributa, i kao na transcendentnu *turiyu*. To je konačan cilj. Zbog postojanja primesa patnje i sreće, o spoznatim ljudima, *jivan-muktama* i *videha-muktama*, može se govoriti kao da pripadaju četirima kategorijama - *Brahmavidu*, *Brahmavadvari*, *Brahmavidvariyyi*, i *Brahmavidvarishthi*. No, ovo su razlike sa gledišta onih koji ih posmatraju; u stvarnosti, međutim, nema razlika u oslobođenju postignutom putem *jnane*.

NAPOMENE

(1) Tj., ne ostavljajući nikakav talog.

(2) "Ono što sija u srcu svih individualnih duša je *Brahman*, i zato se zove Srce."-
Brahman-gita.

(3) Kao oni koji slušaju neku priču, a pažnja im je fiksirana negde drugde, um onih čije su preostale impresije istrošene, zapravo ne funkcioniše, mada se tako čini. Um koji nije slobodan od preostalih impresija, u stvari, funkcioniše, mada se tako ne čini; to je kao u slučaju onih koji, dok ostaju nepokretni, u svojim snovima zamišljaju kako se uspinju na breg i padaju s njega.

(4). Cilj *yame* i *niyame* je postizanje saznanja da su svi dobri putevi otvoreni za one koji su podobni za *mokshu*. Radi detalja vidi dela kao *Yoga-sutra* i *Hathayoga-dipika*.

(5). *Siddhasana*: Leva peta treba da se postavi preko genitalnih organa, a preko nje desna peta. Pogled treba da se fiksira između obrva, a telo treba da bude nepokretno i uspravno kao štap.

(6) Izraz *reflection* može da se prevede i kao 'odražavanje', reflektovanje, i tada mnogo jasnije ukazuje na smisao koji se u *Vedanti* pridaje pojmu *manane*-kontemplacije, čiji je smisao 'naterati um da preuzme oblik Sopstva'; reč *sozorcenuje* bi duhovnosti odgovarala mnogo više od njene savremene zamene - razmišljanje. (prim. prev.)

(7) Iako je istina da se za lotos na temenu glave kaže kako ima hiljadu latica, on se takođe može opisati kao da ima osam, pošto se svaka od ovih sastoji od 125 sporednih latica.

(8) Ako se uvek praktikuje meditacija u obliku 'Ja sam *Siva*' (*Sivoham bhavana*), koja sprečava izlazak misli, doći će do *samadhija*. -*Vallalar*.

(9) U gradu koji ima devet lažnih vratnica, On obitava u obliku blaženstva. -*Bhagavad Gita*.

(10) Treba da meditiramo na ono koje postoji u obliku Sopstva, a koje je *atma-tattva*, svetlosno je, obitava u svim živim bićima i večno govori 'ja', 'ja'. Tražiti nekog Boga spolja, napuštajući Boga koji obitava u pećini srca, je kao da odbacujemo neprocenjivi dragulj i tragamo za jeftinom đinđuvom.

(11) Smrt, ili *Kala*, je odbacivanje na ovom svetu kontemplacije Sopstva, a koja se nikad ne sme odbaciti ni u najmanjoj meri. - *Vivekachudamani*.

(12) Viđenje svega kao Stvarnog prema Spisu: *Ja sam Brahman - jedan jedini, bez ičeg drugog*.

(13) Od svih *Yogina* samo je onaj Meni drag, koji svojim nepokolebljivim umom i ljubavlju u meni počiva. *Bhagavad-gita*

(14) Od sredstava oslobođenja samo za *bhakti* (predanost) se može reći da je najviše. Jer, *bhakti* je stalno razmišljanje o svom Sopstvu. *Vivekachudamani*.

(15) U engleskom jeziku postoji razlika u izrazima koji se koriste za rižu kada je u ljusci, i kada je iz nje izvađena. U Indiji ova razlika svakako igra još veću ulogu. U našem jeziku se ne razlikuju ta dva pojma; u prevodu su upotrebljena dva sinonima, pirinač i riža, tek da bi se naznačilo na šta se cilja, no treba da znamo da u originalu postoji i suštinska razlika. (prim. prev.)

(16) Iako prepreke koje uzrokuju ropstvo rađanja mogu da budu mnoge, koren svih takvih promena je *ahamkara*. Ovaj koren se mora zauvek uništiti. *Vivekachudamani*.

(17) Nezanjanje ne može sakriti osnovno 'ja', ali ono sakriva specifičnu istinu da je *jiva* Vrhunsko (Sopstvo).

(18) Ako se u meditaciji dugo doživljava da su svetovi pojava u meni, koji sam neograničena Stvarnost, gde je tada mesto neznanju?

Uzeto iz:

The Collected Works of Ramana Maharshi,

Edited by Arthur Osborne

Peto izdanje, 1979.

Objavio:

T. N. Venkataraman

President, Board of Trustees,

Sri Ramanasramam

Tiruvannamalai,

South India